

**National Library
of Sweden**

Denna bok digitaliserades på Kungl. biblioteket år 2013

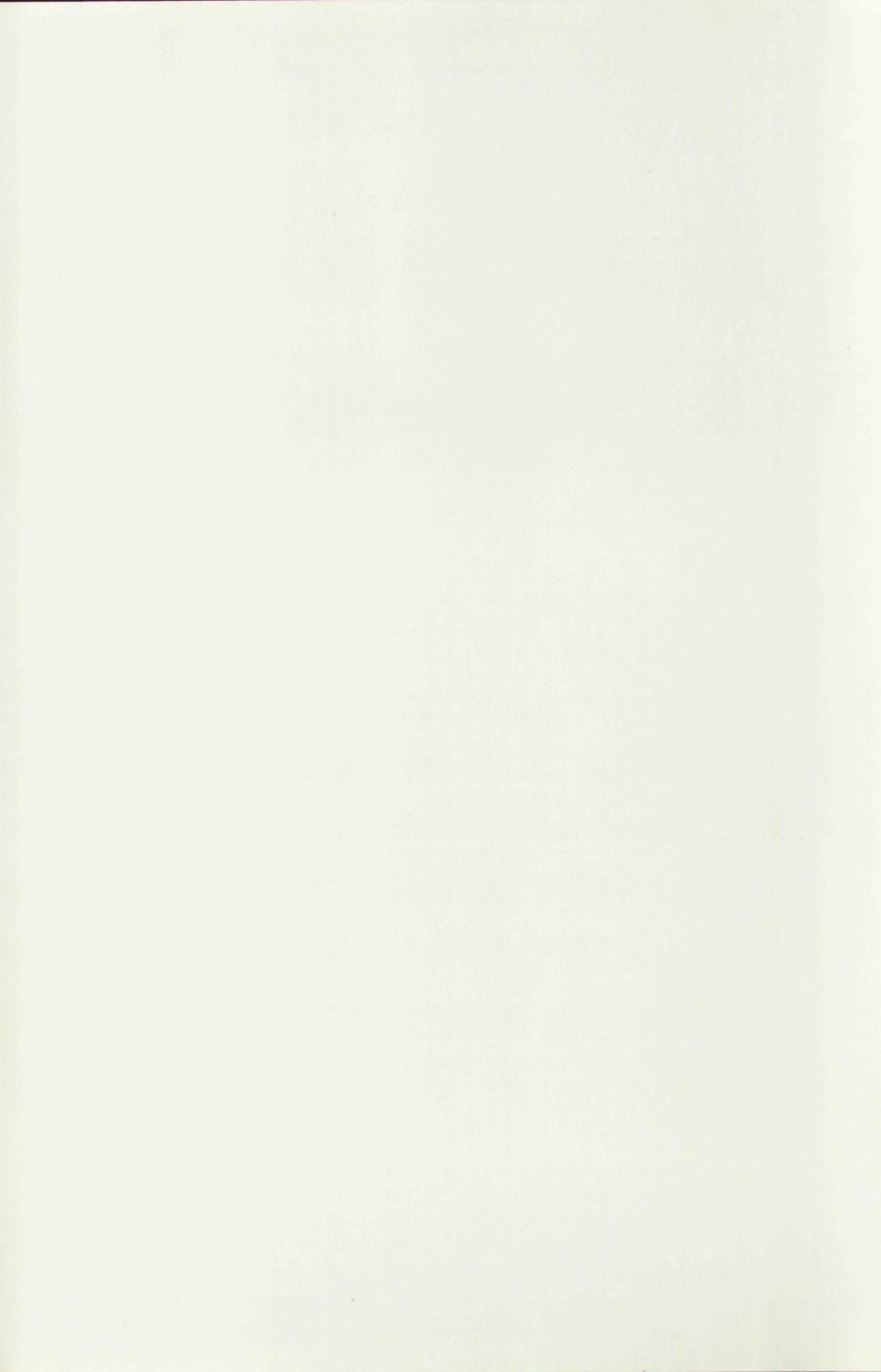
Ref

**STYRELSE
REPRESENTATION
FÖR
BANK-
ANSTÄLLDA

LAGTEKNISK
ÖVERSYN**

SOU 1973:18

Betänkande av utredningen
om bankanställdas styrelserepresentation
Stockholm 1973

Statens offentliga utredningar

1973:18

Finansdepartementet

Styrelserrepresentation för bankanställda

Lagteknisk översyn

Betänkande av Utredningen om bankanställdas
styrelserrepresentation

Stockholm 1973

ISBN 91-38-01546-3

Styrskriftsrevision
för bankanslides

Bankens översikt

Till Statsrådet och chefen för finansdepartementet

Genom beslut den 14 april 1972 bemyndigade Kungl. Maj:t chefen för finansdepartementet att tillkalla fem sakkunniga med uppdrag att utreda frågan om representation för de anställda i bankinstitutens styrelser.

Med stöd av bemyndigandet tillkallades den 19 juni 1972 f.d. generaldirektören Kurt E. Wulff (ordförande), vice ordföranden i Svenska Bankmannaförbundet Sven A. Arkwall, sparbanksdirektören Åke Janson, direktören i Svenska Bankföreningen Pontus Modigh och ordföranden i Svenska Bankmannaförbundet Gustaf G. Setterberg. Samtidigt tillkallades såsom expert verkställande direktören i Östergötlands centralkassa för jordbrukskredit K.M. Gunnar Lövström.

Till sekreterare åt de sakkunniga förordnades den 22 augusti 1972 direktören i bankinspektionen Gösta L. Telestam.

Utredningen har antagit namnet Utredningen om bankanställdas styrelserepresentation.

Sedan uppdraget nu slutförts får utredningen överlämna

betänkandet Styrelserepresentation för bankanställda,
lagteknisk översyn. Reservation har avgivits av ordföran-
den och särskilt yttrande av ledamöterna Setterberg och
Arkwall. Experten har biträtt utredningens förslag.

Stockholm i mars 1973

K. Wulff

Sven Arkwall

Åke Janson

P. Modigh

Gustaf Setterberg

/Gösta Telestan

Innehåll

Skrivelse till Statsrådet och chefen för finans-		
departementet		3
Förslag till lag- och författningsändringar		7
1	UTREDNINGENS UPPDRAG	15
1.1	Direktiven	15
1.2	Utredningen	16
2	REGLERING AV ANSTÄLLDAS STYRELSEREPRESENTATION I BANKS BOLAGSORDNING, SPARBANKS REGLEMENTE OCH CENTRALKASSAS STADGAR	19
3	ANTALET STYRELSELEDAMÖTER	23
3.1	Gällande bestämmelser	23
3.2	Utredningen	23
4	BEFATTNINGSHAVARES TILLTRÄDE TILL STYRELSEN I BANKINSTITUT DÄR HAN ÄR ANSTÄLLD	31
4.1	Gällande bestämmelser	31
4.2	Utredningen	32
5	STYRELSENS TILLSÄTTANDE OCH TID FÖR VILKEN STY- RELSELEDAMOT UTSES	45
5.1	Gällande bestämmelser	45
5.2	Utredningen	46

6	JÄV FÖR STYRELSELEDAMOT	49
6.1	Gällande bestämmelser	49
6.2	Utredningen	49
7	SPECIALMOTIVERING	51
7.1	Banklagen	51
7.2	Sparbankslagen	52
7.3	Jordbrukskasselagen	54
8	SAMMANFATTNING	56

Reservationer och särskilda yttranden:

Reservation av ordföranden	60
Särskilt yttrande av herrar Setterberg och Arkwall	71

Bilaga:

Uppgifter om bankernas styrelser och utrymmet för representation av befattningshavare	72
---	----

Förkortningar

BL	Banklagen
EFL	Lagen om ekonomiska föreningar
JkL	Jordbrukskasselagen
SpL	Sparbankslagen
SpK	Sparbankskungörelsen

Förslag till

Lag om ändring i lagen (1955:183) om bankrörelse

Härigenom förordnas att 71-73 och 80 §§ lagen (1955:183) om bankrörelse skall ha nedan angivna lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

71 §

För bankaktiebolag - - - - - i annan ordning.

Vid tillämpning av vad i första stycket stadgas om antalet styrelseledamöter skall hänsyn ej tagas till ledamot som utsetts av anställda i bankaktiebolaget eller av facklig organisation för dem (arbetstagarledamot).

Styrelsen skall - - - - - är stadgat.

72 §

Styrelseledamöterna skola - - - - - svenska medborgare.

Av styrelseledamöterna må icke flera än en för varje påbörjat femtal vara befattningshavare i banken.

Av styrelseledamöterna får icke flera än en för varje påbörjat fyrtal vara befattningshavare i banken.

Vid beräkning av det högsta antal styrelseledamöter som enligt andra stycket får vara befattningshavare i banken skall hänsyn ej tagas till offentlig styrelseledamot.

(utgår)

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

73 §

Styrelseledamot skall
utses för tid - - - -
den som tillsatt honom.

Styrelseledamot, som väljes
på bolagsstämma, skall utses för
tid - - - - den som tillsatt ho-
nom.

Om styrelseledamot - - - - - ej understiger fem.

80 §

Ledamot av styrelse - - - - - eller tredje man.

Arbetstagarledamot får ej hand-
lägga fråga rörande facklig strids-
åtgärd, förhandling med arbetsta-
garorganisation om slutande av
kollektivavtal eller rörande upp-
sägning av kollektivavtal.

Förslag till

Lag om ändring i lagen (1955:416) om sparbanker

Härigenom förordnas att 36-38 och 40 §§ lagen (1955:416) om sparbanker skall ha nedan angivna lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

36 §

För sparbank skall finnas en av huvudmännen utsedd styrelse bestående av minst fem ledamöter.

För sparbank skall finnas en styrelse bestående av minst fem ledamöter. Styrelsen utses av huvudmännen; dock får enligt bestämmelser, som intagits i reglementet, en eller flera av styrelsens ledamöter utses i annan ordning.

Styrelsen skall - - - - - sparbankens verksamhet.

Vad i denna lag - - - - - styrelsesuppleant.

37 §

Styrelseledamot skall - - - - - sparbankens verksamhetsområde.

Av styrelseledamöterna får icke flera än en för varje påbörjat fyrtal vara befattningshavare i sparbanken. Verkställande direktör eller annan befattningshavare i sparbanken får icke vara ordförande i styrelsen

Styrelseledamot må ej den vara som är

1. tjänsteman i sparbanken, där ej reglementet innehåller

Styrelseledamot får ej den vara som är

1. styrelseledamot eller befattningshavare i annan sparbank,

Nuvarande lydelse

uttryckligt, medgivande härtill,
vilket medgivande dock icke må
gälla styrelsens ordförande,

2. styrelseledamot eller
tjänsteman i annan sparbank, el-
ler

3. tjänsteman i annat bank-
aktiebolag än Sparbankernas bank-
aktiebolag eller i hypoteks-
förening eller kassa för jordbruks-
kredit

Av styrelseledamöterna må
- - - - - än Sparbankernas bank-
aktiebolag - - - - - för
jordbrukskredit.

38 §

Styrelseledamot skall - -
- - - äga rum under fjärde räkens-
kapsåret efter det år, då valet
sker.

Styrelseledamot må - - - -
genom beslut av huvudmännen
skiljas från uppdraget.

40 §

Styrelseledamot eller - - - - - eller tredje man.

Föreslagen lydelse

eller

2. befattningshavare i annat
bankaktiebolag än Sparbankernas Bank
Aktiebolag eller i hypoteksförening
eller kassa för jordbrukskredit.

Av styrelseledamöterna får - -
- - - - - än Sparbankernas Bank Aktie-
bolag - - - - - för jordbrukskredit.

Styrelseledamot, som utses av
huvudmännen, skall - - - - - äga
rum under tredje räkenskapsåret
efter det år, då valet sker.

Styrelseledamot får - - - - -
genom beslut av den som utsett honom
skiljas från uppdraget.

Styrelseledamot, som utsetts
av anställda i sparbanken eller av

facklig organisation för dem (arbetstagarledamot), får ej handlägga fråga rörande facklig stridsåtgärd, förhandling med arbetstagarorganisation om slutande av kollektivavtal eller rörande uppsägning av kollektivavtal.

Förslag till

Kungl. kungörelse om ändring i Kungl. kungörelsen (1955:422) om
sparbanker

Härigenom förordnas att 1 och 9 §§ kungörelsen (1955:422) om
sparbanker skall ha nedan angivna lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

1 §

9. antalet styrelseledamö-
ter och suppleanter för dem, tid
för vilken de skola väljas, huru
ordförande i styrelsen skall ut-
ses samt styrelsens åligganden;

9. antalet styrelseledamöter och
suppleanter för dem eller det högsta
och lägsta antal vartill de skola
uppgå, tid för vilken de skola väl-
jas, huru styrelseledamot och styrel-
sesuppleant skall utses, där valet ej
ankommer på huvudmännen, huru ordfö-
rande i styrelsen skall utses samt
styrelsens åligganden;

9 §

Om styrelseledamot entledi-
gas - - - - - ej understiger
fem.

Om styrelseledamot, som utsetts
av huvudmännen, entledigas - - - -
- - ej understiger fem.

Förslag till

Lag om ändring i lagen (1956:216) om jordbrukskasserörelsen

Härigenom förordnas att 26 § lagen (1956:216) om jordbrukskasserörelsen skall ha nedan angivna lydelse och att i lagen skall införas en ny paragraf, 26 a §, av nedan angivna lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

26 §

Centralkassas styrelse skall
- - - ordförande i styrelsen.

Centralkassas styrelse skall
bestå av minst fem och högst nio
ledamöter. Styrelsen utses genom
val på kassans stämma; dock får
enligt bestämmelser, som intagits
i stadgarna, en eller flera av styrelsens ledamöter utses i annan ordning.

Vid tillämpning av vad i första stycket stadgas om antalet styrelseledamöter skall hänsyn ej tagas till ledamot, som utsetts av anställda i centralkassan och jordbrukskassor som är anslutna till denna eller av facklig organisation för sådana anställda (arbetstagarledamot).

Enligt första stycket utsedda styrelseledamöter skola utse verkställande direktör att under styrel-

Av styrelseledamöterna må
högst en eller, om antalet sty-
relseledamöter överstiger fem,
högst två vara befattningshava-
re i jordbrukskassa, som är
ansluten till centralkassan.

Styrelsen åligger - - - - - slag av ärende.

sens inseende leda verksamheten.
Utses annan än styrelseledamot till
verkställande direktör, skall denne
ingå som ledamot i styrelsen utan
hinder av det i första stycket angiv-
na högsta antalet styrelseledamöter.
Styrelsen äger - - - suppleant i sty-
relsen. Verkställande direktör eller
annan befattningshavare i centralkas-
san eller i jordbrukskassa som är
ansluten till denna får icke vara
ordförande i styrelsen.

Av styrelseledamöterna får
icke flera än en för varje påbörjat
tretal vara befattningshavare i
centralkassan eller i jordbrukskassa,
som är ansluten till denna.

Styrelseledamot, som ej väljes
på kassans stämma, utses för tid,
som bestämmes av den som tillsätter
honom.

26 a §

Arbetstagarledamot får ej deltaga
i styrelsens behandling av fråga rö-
rande facklig stridsåtgärd, förhand-
ling med arbetstagarorganisation om
slutande av kollektivavtal eller rö-
rande uppsägning av kollektivavtal.

1.1 Direktiven

I utredningsdirektiven anförde Chefen för finansdepartementet inledningsvis följande:

Frågan om facklig representation i bankinstitutens styrelser togs upp i riksdagen senast under 1971 års riksdag. I motion 1971:435 hemställdes att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t skulle begära förslag till sådan ändring i lagarna för affärsbanker, sparbanker och jordbruksskassar att utrymme kunde beredas för representation i dessa institutens styrelser av företrädare för de anställdas fackliga organisationer. Riksdagen biföll motionen (NU 1971:28, rskr 1971:245).

Efter en översikt av gällande lagstiftning på området fortsatte departementschefen:

Kravet på styrelserrepresentation för löntagarna motiveras främst av att en sådan representation ökar de anställdas möjligheter till insyn och inflytande. Genom plats i företagens styrelser kan de anställda väntas få bättre möjligheter inte bara till information i frågor som är av central betydelse för både företaget och de anställda - exempelvis företagets utvecklingsmöjligheter och utvecklingsplaner - utan också till påverkan av företagspolitiken utifrån det samlade löntagarintresset. Frågan om styrelserrepresentation för löntagarna bör emellertid inte uppfattas enbart som ett fackligt politiskt problem utan ett ökat löntagarinflytande måste också ses som ett led i den allmänna demokratiseringsprocessen i vårt samhälle.

När det gäller önskemålet om styrelserrepresentation för de anställda i bankinstitutet lägger gällande bestämmelser om dessas styrelser i praktiken vissa hinder i vägen för en sådan representation. Därför bör banklagstiftningen nu ses över för att undanröja dessa hinder. Därvid bör en rimlig sammanjämkning ske mellan å ena sidan intresset av att bankstyrelserna inte får bli för stora och innehålla för många anställda i den egna banken och å andra sidan det berättigade intresset från de bankanställda att utan hinder i lag kunna bli representerade i bankinstitutens styrelser.

I enlighet med det anförda bör sakkunniga tillsättas för

att se över lagstiftningen om affärsbanker, sparbanker och jordbrukets kreditkassor. Med hänsyn till att en lösning av de nu aktuella spörsmålen kan vara av betydelse också såvitt rör de anställda i postbanken bör utredningsuppdraget i tillämpliga delar omfatta även denna bank. I förekommande fall bör samråd ske med utredningen angående representation för de anställda i statliga myndigheters styrelser m.m.

I de sakkunnigas uppdrag ligger inte att ta ställning till frågan om löntagarrepresentation i bankinstitutens styrelser bör genomföras avtalsvägen eller genom lagstiftning.

1.2 Utredningen

Utredningen har med utgångspunkt i direktiven sett som sin uppgift att genom en teknisk översyn av banklagstiftningen söka undanröja de hinder som gällande bestämmelser lägger i vägen för styrelserepresentation av de anställda i bankinstitutet. Sålunda har det inte ansetts ankomma på utredningen att överväga frågan om dylik representation i och för sig eller omfattningen därav. De ändringar i lagstiftningen som bedömts erforderliga i det avsedda syftet har diskuterats inom ramen för de principer som varit grundläggande för lagstiftningen på det aktuella området. Att ompröva dessa principer har inte ansetts höra till uppdraget. Viss likformighet har eftersträvat hos de ifrågasvarande bankinstitutet i fråga om förutsättningarna för styrelserepresentation av de anställda. Lagändringar i samordningssyfte, vilka inte varit direkt betingade av uppdraget, har inte ifrågasatts.

I fråga om jordbrukskasserörelsen har övervägandena inriktats på centralkasseledet. Centralkassa med anslutna jordbrukskassor har betraktats såsom en enhet. Överväganden om

kasserörelsens riksorganisation har inte syntts erforderliga, eftersom hinder mot styrelserepresentation för anställda där inte föreligger förutsatt att de legala möjligheterna till undantagsbestämmelser utnyttjas. Liknande är förhållandet beträffande jordbrukskassa. Den i jordbrukskasserörelsen ingående Jordbrukets Bank är bankaktiebolag och omfattas alltså av banklagen.

En väsentlig utgångspunkt har varit att styrelseledamot som företräder personalen skall ha samma ställning och ansvar som annan ledamot. I detta avseende kan på personalrepresentation i bankinstitut läggas samma synpunkter i princip som på styrelserepresentation av anställda i aktiebolag och ekonomiska föreningar (prop. 1972:116). Detta innebär att det för styrelseledamot som utsetts av de anställda bör gälla samma bestämmelser som för annan ledamot, såvida inte annat framgår av utredningens förslag.

Enligt direktiven omfattar utredningsuppdraget "i tillämpliga delar" även postbanken. I fråga om denna bank får utredningen framhålla följande.

Postbanken intar en särställning bland bankinstituten. I lagen om postbanken (1969:732) har villkoren för rörelsens drivande visserligen anpassats till vad som gäller för övriga bankinstitut. I fråga om företagsformen och i andra viktiga avseenden har emellertid banken en annan ställning. Banken är en administrativ avgränsning inom postverket med särskild styrelse och redovisning. Banken är med andra

ord en del av ett affärsverk och har inte i princip ställning såsom särskilt rättssubjekt. Detta har kommit till uttryck bl.a. genom att frågor om bankens organisation, styrelse o.d. inte reglerats i vad som brukar benämnas banklagstiftningen utan i en verksinstruktion, Kungl. Maj:ts instruktion för postverket. Nämnade instruktion anger i 10-12 §§ i stort postbankens ställning inom postverket. Därav framgår att den allmänna poströrelsen ledes av en poststyrelse, postbanksrörelsen av postbankens styrelse och att det för frågor som är gemensamma för dessa två huvudgrenar av postverket finns en postverkets styrelse. Begreppet postbanken innefattar endast den centrala förvaltningen och den del av rörelsen som administreras därifrån. Fältorganisationen är väsentligen integrerad i den allmänna poströrelsen.

Postbankens styrelse är på grund av Kungl. Maj:ts instruktion bunden vid följande ledamöter: verkschefen (ordf.), postbankschefen, två kreditsakkunniga från poststyrelsen och tre ledamöter av styrelsen för Sveriges Kreditbank som Kungl. Maj:t utser särskilt. I det förevarande sammanhanget inställer sig naturligtvis bl.a. frågan huruvida den identitet som delvis råder mellan poststyrelsen och postbankens styrelse i förekommande fall skall få ett uttryck även i representationen från de anställdas sida.

Utredningen har från sina utgångspunkter haft svårt att finna några direkta beröringspunkter mellan banklagstiftningen på förevarande område och den förutnämnda verksinstruktionen. Emellertid har utredningen gjort sig under-

rättad om att frågor om de anställdas medinflytande inom postverket innefattande även medverkan i beslutsfunktionerna är föremål för utredning av postens utredning för fördjupad företagsdemokrati samt av postbankens arbetsgrupp för fördjupad företagsdemokrati. Nämda utredningar synes gå väsentligt utöver en översyn i mera tekniskt avseende än gällande bestämmelser.

I en inom finansdepartementet nyligen upprättad promemoria har förslag framlagts om att postbanken och Sveriges Kreditbank skall gå samman i ett nytt bankaktiebolag, Post- och Kreditbanken (PK-banken). Därmed skulle postbanken upphöra såsom bankinstitut och särskild enhet inom postverket.

2 REGLERING AV ANSTÄLLDAS STYRELSEREPRESENTATION I BANKS BOLAGSORDNING, SPARBANKS REGLEMENTE OCH CENTRALKASSAS STADGAR

Utredningen har såsom framgått inte haft att utgå från att frågan om representation från de anställdas sida i bankinstitutens styrelser skall i och för sig regleras genom bestämmelser i banklagen, sparbankslagen och jordbrukskasselagen eller genom särskild lagstiftning. I sina överväganden om vilka ändringar som erfordras i de berörda lagarna för att styrelserepresentation för de anställda i förekommande fall skall vara möjlig har det emellertid varit nödvändigt att komma in på frågan huruvida dylik representation skall regleras av bestämmelser i bolagsordningar, reglementen och stadgar. I fråga om dessa urkunder gäller bl.a. att de skall ange antalet styrelseledamöter och suppleanter för dessa (i förekommande fall), tiden för ledamots uppdrag samt - såvitt gäller bolagsordning och föreningsstadgar - hur ledamot och suppleant skall utses i det fall att de inte skall väljas på

stämma. - I fråga om sparbanker föreslår utredningen att 36 § SpL skall medge att ledamot enligt bestämmelser som inlagts i reglementet skall kunna utses i annan ordning än av huvudmännen.

Bestämmelserna i 5 § BL om vad bolagsordningen skall ange gäller ej offentlig styrelseledamot. En i sammanhanget betydelsefull skillnad mellan den offentliga styrelserepresentationen och den här avsedda representationen är emellertid att den offentliga är bestämd av lagen. Styrelserepresentationen för de anställda i aktiebolag och ekonomiska föreningar står utanför aktiebolagslagens och föreningslagens bestämmelser om bolagsordning resp. föreningsstadgar. Även här är det fråga om representation som är reglerad i lag. En möjlighet för de anställda i bankinstitutet att utse styrelseledamöter förutsättes inte vara i och för sig lagfäst utan avses kunna grundas på bestämmelse i gällande rätt att ledamot får utses i annan ordning än av stämman, förutsatt att föreskrift härom finns i bolagsordningen eller motsvarande (jfr 5.2). Från denna utgångspunkt kan inte arbetstagarrepresentation ställas helt utanför regleringen i bolagsordning etc. Även andra skäl kan anföras för att bestämmelserna om innehållet i bolagsordning, reglemente och stadgar skall gälla även styrelseledamöter som företräder de anställda.

Ett av syftena med nämnda urkunder är att upplysa allmänheten om sådana förutsättningar för bankinstitutets verksamhet som inte direkt framgår av lag och författning. Om det t.ex. i bolagsordningen för bank angivna antalet styrelseledamöter exkluderar styrelseledamot som företräder de an-

ställda och valts av dessa, ges én bild av förhållandena som i förekommande fall inte helt motsvarar verkligheten och inte heller kompletteras av bestämmelser i lag eller författning. Detta kan synas mindre tillfredsställande och är ett av skälen för att bolagsordningar etc. enligt utredningens uppfattning bör innefatta uppgifter även om representation varom här är fråga.

Banklagstiftningen har förbehållit åt Kungl. Maj:t och/eller tillsynsmyndigheten att fortlöpande ta ställning till den reglering av bankinstituts verksamhet som sker i bolagsordning eller motsvarande. Denna möjlighet att följa och påverka utvecklingen i väsentliga avseenden skulle delvis gå förlo-rad, om den fackliga representationen lades utanför dessa urkunder. Här kan erinras om intresset även från allmän synpunkt av att bankinstitutens styrelser med avseende på storleken avväges efter institutens karaktär och omständig-heterna i övrigt. Jfr uttalande i prop. 1968:143, s. 240. Lagstadgat maximiantal ledamöter utgör en mycket vid ram för flertalet banker och sparbankerna saknar lagfäst begräns-ning av antalet ledamöter. Också det förhållandet att be-fattningshavares tillträde till styrelsen i institut, där han är anställd, förutsättes vara begränsad enligt särskilda bestämmelser talar för att bolagsordningar eller motsvarande innefattar även de av personalen utsedda ledamöterna, efter-som dessa får förutsättas vara befattningshavare i insti-tuten.

Det kan också förtjäna framhållas att man genom att låta dessa ledamöter omfattas av bolagsordning etc. anknyter till principen i gällande rätt att styrelseledamöterna skall omfattas av de ifrågavarande urkunderna, vilka när styrelseledamot och styrelsesuppleant utses på annat sätt än genom val på stämma, även skall ange hur tillsättande skall ske.

En strikt tillämpning av 5 § BL och motsvarande bestämmelser för sparbanker och centralkassor skulle innebära att även mandattiden för ledamot, som utses av de anställda, skall anges i de ifrågavarande urkunderna. Utredningen anser visserligen på förut anförda grunder att bolagsordning, reglemente och stadgar skall ange antalet ledamöter av det avsedda slaget och hur dessa skall tillsättas men finner det inte nödvändigt att mandattiden preciseras för dessa ledamöter.

3.1 Gällande bestämmelser

Banks styrelse skall enligt 71 § BL bestå av minst 5 och högst 23 ledamöter. Kungl. Maj:t äger utse högst 5 ledamöter (offentliga ledamöter). Av bolagsstämma eller på grundval av bestämmelser i bolagsordningen i annan ordning utsedda ledamöter får utgöra högst 18.

Sparbanks styrelse skall enligt 36 § SpL ha minst 5 ledamöter.

Centralkassas för jordbrukskredit styrelse skall enligt 26 § JkL bestå av minst 5 och högst 9 på kassans stämma valda ledamöter. Antalet ledamöter kan dock uppgå till högst 10 för det fall att VD utses utanför styrelsekretsen. VD skall nämligen alltid vara ledamot av styrelsen.

3.2 Utredningen

Efter att tidigare ha varit 15 bestämdes högsta antalet styrelseledamöter i bank till 18 i samband med de ändringar av banklagstiftningen som trädde i kraft med 1969 års ingång (prop. 1968:143). Den ökning av nämnda antal som därefter ägt rum har föranletts av att offentlig styrelse-representation införts. Det bestämda antalet är anpassat till ett maximalt behov av styrelserepresentation. För envar bank bestämmes inom denna ram styrelsens storlek av bolagsordningen som fastställs av Kungl. Maj:t.

Frågan inställer sig huruvida möjlighet finns för representation av anställda inom stadgat maximiantal ledamöter. En bank har det antal styrelseledamöter som enligt banklagen högst är tillåtet. I sammanhanget förtjänar nämnas att den förutnämnda höjningen av maximiantalet ledamöter från 15 till 18 föranleddes av en framställning av just denna bank, vilken framställning vederbörande departementschef fann välgrundad. Samtidigt framhölls att antalet styrelseledamöter i en affärsbank naturligtvis var beroende av omständigheterna i det särskilda fallet och aldrig borde vara större än som från olika synpunkter behövdes (prop. 1968:143, s. 240).

När offentlig representation i bankstyrelserna infördes ifrågasattes inte att sådan representation skulle ske inom ramen för gällande maximiantal ledamöter. Den därvid gjorda höjningen av antalet var att betrakta som en direkt konsekvens av att offentliga ledamöter skulle tillsättas. Det konstaterades att i de fall banks styrelse redan bestod av 18 ledamöter utrymme måste skapas för offentliga ledamöter. För behovet av styrelseledamöter "utsedda inom bankerna" fick antalet 18 anses fullt tillräckligt. (Jfr prop. 1970:141, specialmotiveringen till 71 §, s. 14-15). Marginalen mellan 18 och 23 ledamöter är i överensstämmelse därmed avsedd för offentliga ledamöter.

Banklagens tidigare reglering av antalet styrelseledamöter har skett med utgångspunkt från behovet för bankerna att efter egen bedömning tillsätta ledamöter för att få en med hänsyn till institutens karaktär avvägd representation från

olika verksamhetsfält. Det kan hävdas att representation från andra uppdragsgivare inte bör beskära denna möjlighet för bankerna. I linje härmed har den offentliga representationen lagts utanför det från nyssnämnda utgångspunkt bestämda antalet ledamöter. Från angivna synpunkter kan det också finnas fog för uppfattningen att nämnda antal inte heller bör innefatta styrelseledamöter som utses av de anställda.

Utredningen har sett det som väsentligt att förutsättningarna för representation av anställda blir så långt möjligt likartade i de här aktuella bankinstituten. Vad gäller det helt övervägande antalet banker finns - med bortseende från gällande proportionsregel för representation av befattningshavare - i nuläget faktiska förutsättningar att inrymma personalledamöter i gällande maximiantal. Se bifogade sammanställning. För sparbankerna finns inte någon lagfast begränsning av antalet styrelseledamöter. Dock innebär praxis - tillämpningen övervakas av bankinspektionen vid fastställelse av reglementet - en begränsning i princip inom det för bank gällande maximiantalet ledamöter. Särskilda omständigheter, t.ex. efter fusion rådande förhållanden, har kunnat föranleda undantag. I centralkassorna för jordbrukskredit saknas eller finns endast mycket begränsade möjligheter att tillföra styrelserna ytterligare ledamöter. Det förhållandet att det i jordbrukskasselagen bestämda maximiantalet ledamöter är relativt lågt synes utesluta tanken på att andra ledamöter skulle avträda till förmån för ledamöter utsedda av de anställda.

Utredningen skall inte utgå från att frågan om styrelse-
representation av anställda i bankinstituten i och för sig
skall regleras lagstiftningsvägen eller pröva omfattningen
av sådan representation. Uppgiften är att undanröja de
hinder som gällande lagstiftning innebär i förevarande
avseende. Från denna utgångspunkt är det naturligtvis svårt
för utredningen att precisera en erforderlig höjning av
maximiantalet ledamöter där sådant finns stadgat. Sannolikt
skulle en höjning av antalet ledamöter enbart för att möj-
liggöra representation av anställda - höjning av annat skäl
har inte ifrågasatts - behöva ske med föreskrift att det
ytterligare antalet ledamöter vore avsett för dylik repre-
sentation. Förslag i den riktningen synes gå utanför utred-
ningens uppdrag.

Mot den angivna bakgrunden har diskuterats två alternativ
för att undanröja de hinder som bestämmelserna i BL och JkL
om högsta antal styrelseledamöter kan innebära för represen-
tation av anställda, nämligen möjligheten till dispens i
vissa fall från lagstiftningen och möjligheten att inte in-
räkna arbetstagarledamot i det högsta antal ledamöter som
stadgas i dessa lagar.

Förhållandena i bankerna kan synas tala för dispensvägen, ef-
tersom det gällande högsta antalet ledamöter i det helt över-
vägande antalet banker torde vara tillräckligt för att in-
rymma även arbetstagarledamöter och detta utan hinder av en
därav minskad möjlighet för stämman att utse ledamöter. I äld-
re rätt - när det av lagen bestämda antalet ledamöter var vä-
sentligt lägre än nu - fanns möjlighet för Kungl. Maj:t att
då särskilda skäl var för handen medge högre antal ledamöter
än det lagstadgade. Det finge vid ett återinförande av en

sådan bestämmelse presumeras att såsom särskilt skäl vid bestämmelsens tillämpning finge anses styrelserepresentation av anställda. Grundas dispens på andra skäl kan man inte utgå från att den erforderliga marginalen för arbetstagarledamöter finns när behov därav uppkommer.

Det är förenat med viss omgång att hos Kungl. Maj:t begära dispens från lagen när behov aktualiseras. Skall frågan om personalrepresentation, antal personalledamöter etc. lösas genom förhandlingar mellan parterna är det naturligtvis till fördel att dessa förhandlingar beträffande samtliga bankinstitut kan föras oberoende av i vilken grad det lagstadgade maximiantalet styrelseledamöter är utnyttjat hos de skilda instituten. Att ett utrymme i en del fall skulle behöva skapas i förväg genom hemställan hos Kungl. Maj:t om dispens framstår såsom mindre lämpligt, inte minst från det ifrågasvarande institutets synpunkt. Möjligen skulle överenskommelse kunna träffas villkorligt under förbehåll att Kungl. Maj:t där så erfordras medger dispens. Ett sådant förfarande synes inte böra förordas eftersom avsikten i princip är att förhandlingarna - åtminstone inom vissa gränser - skall kunna föras utan hinder som här avses, även om det kan förväntas att dispensgivningen i dylika fall skulle bli av företrädesvis formell natur.

Vad gäller centralkassorna skulle dispensvägen i förekommande fall såsom framgått behöva tillgripas för flertalet kassor och synes sålunda inte vara någon rationell lösning redan av det skälet att ett mera generellt behov i princip inte bör tillgodoses genom dispenser. Möjligheten att så öka det

högst medgivna antalet ledamöter att dispens inte eller endast undantagsvis skulle erfordras föreligger naturligtvis. Dock anmäler sig i fråga om dylik lösning den förut antydda svårigheten att bestämma vilken ökning av maximiantalet ledamöter som vore erforderlig i syfte att medge arbetstagarrepresentation. Om viss ökning av antalet sker kan stämman hävda behov av att ta det ökade utrymmet i anspråk för stämvalda ledamöter.

Det har framgått att det även om dispensvägen beträdes kan vara förenat med komplikationer att inom en lagfäst maximering av antalet ledamöter bereda möjligheter för personalrepresentation i styrelserna för samtliga de bankinstitut varom här är fråga.

På grund av det anförda har alternativet att inte innefatta arbetstagarledamot i det lagstadgade antalet styrelseledamöter framstått som ändamålsenligt. Ett skäl mot denna lösning är att den kan motverka en från effektivitetssynpunkter motiverad begränsning av antalet ledamöter. Det ligger emellertid i varje instituts intresse att avväga antalet styrelseledamöter med hänsyn till institutets storlek och karaktär. Att så sker framgår av nuvarande förhållanden inom bankkretsen där det av lagen medgivna högsta antalet ledamöter, vilket är bestämt efter ett maximalt behov, inte på långt när utnyttjas. Endast hos den största banken, där även vissa speciella förhållanden är för handen, har antalet maximalt tagits i anspråk. Detta synes ge vid handen att en lagfäst spärr av detta slag får reell betydelse endast i undantagsfall. För Kungl. Maj:t och tillsynsmyndigheten finns möjlighet att vid fastställelse av bolagsordningar och stadgar

följa utvecklingen i förevarande avseende på sätt som denna myndighet nu följer utvecklingen av sparbanksstyrelsernas storlek, beträffande vilken lagstadgad begränsning saknas. Antalet styrelseledamöter i bankerna och sparbankerna belyses av nedanstående tabell.

Antalet ledamöter	Antal banker resp. sparbanker med i kol. 1 angivet antal ledamöter	
	banker ¹⁾	sparbanker ²⁾
1	2	3
20		1
19		
18	1	1
17		3
16		3
15	1	1
14	2	2
13		1
12		12
11	1	13
10	4	13
9	3	59
8	1	41
7	1	29
6		26
5		28

1) Exkl. offentliga ledamöter

2) De högre antalen ledamöter har oftast grundats på övergångsbestämmelser i samband med fusioner

Det bör framhållas att utredningens förslag att ställa arbetstagarledamöter utanför det av lag bestämda maximi-

antalet ledamöter inte betyder att legal begränsning av styrelsernas storlek saknas. Arbetstagarledamot förutsättes regelmässigt vara befattningshavare i det bankinstitut i vars styrelse han ingår. I kapitel 4 nedan föreslår utredningen att antalet befattningshavare i styrelserna - oavsett om befattningshavarna utses av de anställda eller stämman/huvudmännen - enligt för bankerna och delvis central-kassorna hittills gällande principer skall stå i viss proportion till hela antalet styrelseledamöter.

Beträffande de legala möjligheterna att tillföra bankstyrelserna arbetstagarledamöter, se s. 34. I ett extremfall, den största banken, skulle antalet styrelseledamöter teoretiskt sett kunna ökas med sex arbetstagarledamöter. Det torde få antagas att arbetstagarrepresentationens storlek inte kommer att bestämmas individuellt med hänsyn till det större eller mindre utrymmet hos institutet i fråga.

4 BEFATTNINGSHAVARES TILLTRÄDE TILL STYRELSEN
I BANKINSTITUT DÄR HAN ÄR ANSTÄLLD

4.1 Gällande bestämmelser

I bank får enligt 72 § BL av styrelseledamöterna icke flera än en för varje påbörjat femtal vara befattningshavare i banken. Beräkningen av det högsta antal befattningshavare, som sålunda får vara styrelseledamöter, skall ske med utgångspunkt från antalet ledamöter i styrelsen exklusive offentlig ledamot.

Beträffande sparbank gäller enligt 37 § SpL förbud för befattningshavare i sparbanken att vara styrelseledamot, såvida inte reglementet innehåller uttryckligt medgivande härtill, vilket medgivande dock inte får avse styrelsens ordförande. Normalreglementet medger utan begränsning i annan mån än i fråga om ordföranden att befattningshavare får vara ledamot eller suppleant.

För centralkassa gäller jämlikt 26 § JkL att av styrelseledamöterna högst en eller, om antalet ledamöter överstiger fem, högst två får vara befattningshavare i jordbrukskassa som är ansluten till centralkassan. För befattningshavare i centralkassan finns inte i JkL någon begränsning i nämnda avseende. Dock uppställer 22 § EFL i princip krav på medlemskap för styrelseledamot i ekonomisk förening. Undantag från denna regel kan göras där det för visst eller vissa särskilt angivna fall medges i stadgarna. Någon

sådan undantagsbestämmelse finns inte intagen i normalstadgarna för centralkassa.

4.2 Utredningen

Eftersom arbetstagarledamot i bankinstituts styrelse i normala fall får förutsättas vara befattningshavare i institutet, begränsar reglerna om viss proportion mellan å ena sidan antalet styrelseledamöter som är befattningshavare och å andra sidan hela antalet ledamöter möjligheterna till representation av anställda.

Vad först gäller bank är för närvarande utrymmet för personalrepresentation på grund av regeln i 72 § BL beroende av i vilken omfattning andra befattningshavare än personalrepresentanter ingår i styrelsen samt av det faktiska antalet ledamöter i styrelsen inom ramen för maximiantalet enligt bolagsordningen och ytterst maximiantalet enligt 71 § BL.

Beträffande behovet av att befattningshavare utsedda av bolagsstämman ingår i bankstyrelserna såsom ordinarie ledamöter ger rådande förhållanden vid handen att dylik representation utöver VD normalt inte erfordras. Detta förekommer i endast tre fall och då med endast en befattningshavare förutom VD. I ett fall är det i själva verket fråga om en ledamot som på förslag av personalen utsetts av bolagsstämman och i ett fall förklaras det ifrågavarande ledamotskapet

av särskilda omständigheter.

Det kan konstateras att för bank gällande regler i förevarande avseende inte lägger hinder i vägen för representation av befattningshavare som utses av de anställda om man utgår från tillåtet maximiantal ledamöter. Detta är dock inte en realistisk utgångspunkt, eftersom man inte kan förutsätta en ökning av styrelseledamöternas antal in- till det av lagen högst medgivna antalet. Inte heller synes man böra ta bolagsordningarnas maximital som utgångspunkt. En del banker ligger med det faktiska antalet ledamöter vid bolagsordningens maximital men i andra understiger det faktiska antalet väsentligt detta tal. Lämpligast i förevarande avseende synes vara att utgå från det faktiska antalet ledamöter f.n. och se vilken marginal för befattningshavare detta antal innefattar. I vissa gränslägen kan utökning av ledamöternas antal med befattningshavare bredda basen. Med andra ord kan det förhållandet att en befattningshavare inträder i styrelsen öka det totala antalet ledamöter på ett sätt som ger den erforderliga marginalen för just denne befattningshavare. Huruvida en styrelse med hänsyn till den lagstadgade proportionen är korrekt, bedömes utifrån den tillsatta styrelsens sammansättning.

Man finner från nu nämnda utgångspunkt att proportionsregeln i 72 § BL i och för sig inte hindrar att styrelserna tillföres ytterligare befattningshavare. Utrymmet för dylika utöver VD varierar - såsom framgår av den bifogade sammanställningen - mellan 1 och 3. Utan att ta ställ-

ning till omfattningen i förekommande fall av personalrepresentation finner utredningen dessa marginaler för befattningshavare alltför små. I de banker där offentlig styrelseledamot förekommer skulle borttagande av bestämmelsen att hänsyn ej skall tagas till sådan ledamot kunna i gränfallen vidga marginalen för befattningshavare. En sådan åtgärd ger dock inte över lag de marginaler som kan erfordras. Möjligheten till representation såväl av VD och annan på bolagsstämma utsedd befattningshavare som av befattningshavare utsedd av personalen bör inte vara helt utesluten. Det bör också finnas marginaler som medger att styrelse minskas med någon ledamot utan att fördenskull grunden för de befattningshavare som finns i styrelsen går förlorad.

Om nuvarande proportionsregel ändras till "en på fyra" kan i samtliga bankstyrelser - fränsett att vissa bolagsordningar skulle behöva ändras - utrymme beredas för minst 3 befattningshavare. Borttages dessutom den nuvarande inskränknigen vad gäller inräknande av offentliga ledamöter i basen för beräkningen kan det bli utrymme för 4 befattningshavare i samtliga bankstyrelser utom två. I de största bankerna kan det beredas plats för ytterligare ett par befattningshavare. Det har förutsatts att nuvarande faktiska antal ledamöter vid behov skall kunna ökas med tillträdande befattningshavare/arbetstagarledamöter. Ändring av bolagsordningens antal får ske i vissa fall.

Beträffande de offentliga ledamöterna uttalades i den ifrågavarande propositionen (1970:141, specialmotiveringen

till 72 §, s. 15) att man inte såsom sidoeffekt av införandet av offentlig representation önskade möjlighet för bankerna att i förhållande till "nuläget" öka bankmannarepresentationen i styrelsen. Därför infördes den inskränkande regeln. Utredningen anser att det finns anledning till omprövning härvidlag när det nu gäller att med utgångspunkt från andra förutsättningar avväga möjligheten för befattningshavare att vinna tillträde till bankstyrelserna. Eftersom den ifrågavarande bestämmelsen tillkommit därför att ett alltför dominerande befattningshavarinflytande i styrelsen ansetts olämpligt med hänsyn till styrelsens kontrollfunktion, vill utredningen framhålla att även den offentliga styrelserepresentationen kan vara ägnad att balansera ett inflytande från befattningshavare.

På anförda grunder förordar utredningen beträffande banker att i 72 § BL andra stycket "en för varje påbörjat femtal" ändras till "en för varje påbörjat fyrtal" och att tredje stycket i samma paragraf utgår.

För sparbankerna finns inte några legala regler om i vilken utsträckning befattningshavare får ingå i styrelsen, vilket har sin grund i sparbankslagens förbud i princip mot representation av anställda över huvud taget. Även om normalreglementet medger sådan representation, saknas den helt i en del sparbanker; i fyra av de 20 största sparbankerna ingår inte någon befattningshavare i styrelsen och i tolv av dem är utöver VD inte någon befattningshavare styrelseledamot. I något fall förekommer övergångsvis ef-

ter genomförd fusion att flera befattningshavare utöver VD utsetts till ledamöter.

Om banklagstiftningen skall presumera möjlighet för befattningshavare/arbetstagarledamöter att ingå i styrelsen bör enligt utredningens uppfattning sparbankslagen vad gäller möjligheterna för befattningshavare att vara styrelseledamot koordineras med banklagen och jordbrukskasselagen. Sparbankslagen bör inte till skillnad från de båda andra lagarna uppställa förbud i princip mot representation i sparbanks styrelse av befattningshavare i sparbanken. I konsekvens härmed bör prövas om anledning finns att i sparbankslagen samtidigt begränsa befattningshavares möjligheter till ledamotskap. Utredningen anser att man i nämnda avseende kan anlägga samma principiella synpunkter på sparbankerna som på bankerna. En regel av innebörd att av styrelsens ledamöter en för varje påbörjat fyrtal får vara befattningshavare har därför övervägts även för sparbankerna.

I styrelserna för omkring 180 av landets 233 sparbanker synes det med tillämpning av nyssnämnda regel möjligt att bereda plats för minst 3 ledamöter som är befattningshava-

re i sparbankerna. De återstående sparbankerna är små enheter med styrelser på endast 5 - 6 ledamöter och ett relativt litet antal anställda. (Se tabellen sid. 27). Även om man förutsätter att befattningshavare tillföres styrelsen genom samtidig utökning av antalet styrelseledamöter, torde med samma regel utrymmet för befattningshavare här vara begränsat till 2.

Eftersom det inte i princip torde vara erforderligt att annan befattningshavare i sparbanken än dess verkställande chef utses av huvudmännen till ordinarie styrelseledamot, anser utredningen det från sina utgångspunkter möjligt för sparbankerna att tillämpa samma regel som bankerna.

Vad slutligen gäller centralkassa är såsom framgått möjligheten för befattningshavare att vara styrelseledamot begränsad av JkL såvitt gäller befattningshavare i jordbrukskassa som är ansluten till centralkassan. Det ter sig i förevarande sammanhang naturligt att betrakta centralkassa med anslutna jordbrukskassor såsom en enhet. Organisationen förete likheter med banks resp. sparbanks organisation med avdelningskontor. Personaladministrationen omhänderhas väsentligen av centralkassan för hela verksamhetsområdet. Det synes då också lämpligt att arbetstagarledamot utses av och företräder personalen inom hela detta område.

När det gäller möjligheten för befattningshavare över huvud taget att vara styrelseledamot har utredningen i syfte

att uppnå likformighet övervägt i princip samma regler för centralkassor som för banker och sparbanker.

"En på fyra-regeln" synes innebära alltför snäva marginaler, om man inte vill utesluta möjligheten för jordbrukskasseföreståndare att ingå i centralkassas styrelse. Med den maximering av antalet ledamöter som skett i 26 § JkL - dvs. högst 9 ledamöter - ger regeln utrymme för högst 3 befattningshavare. Befattningshavare/arbetstagarledamot skall visserligen enligt vad utredningen föreslår inte inräknas i det högst medgivna antalet styrelseledamöter. Dock krävs med nämnda regel en styrelse om minst 13 ledamöter för att 4 befattningshavare skall kunna ingå och VD tar en plats i anspråk. Om i stället en "en på tre-regel" tillämpas, kan en styrelse på 10 ledamöter inrymma 4 befattningshavare. Därvid får - eftersom maximiantalet överskrides - förutsättas antingen att minst en befattningshavare utses av arbetstagarna eller att VD ingår utan att vara vald på kassans stämma. Utredningen har ansett att man med denna proportion erhåller en marginal för befattningshavare som även medger att befattningshavare som företräder de anställda inom centralkassans verksamhetsområde ingår i styrelsen.

Den omständigheten att 22 § EFL uppställer förbud i princip mot styrelserepresentation av annan än medlem kräver i fråga om centralkassa särskilda överväganden. Bestämmelser om undantag härifrån enligt nämnda paragraf finns inte

i normalstadgarna för centralkassa. Den representation av befattningshavare som hittills förekommit har inte krävt några undantagsbestämmelser. Beträffande VD har bestämmelsen i 26 § JkL att VD skall ingå som ledamot i styrelsen ansetts häva föreningslagens principiella krav på medlemskap, ett krav som på grund av 22 § JkL inte här torde kunna uppfyllas. Medgivandet i 26 § JkL för andra befattningshavare än VD att i viss begränsad utsträckning ingå i styrelsen gäller befattningshavare i ansluten jordbrukskassa. När dylik befattningshavare blivit styrelseledamot i centralkassa, har ledamotskapet normalt kunnat grundas på att han varit medlem och ofta även styrelseledamot i ansluten jordbrukskassa.

Det står - bl.a. med hänsyn till 22 § JkL - klart att en lagstiftning i syfte att bereda möjlighet för arbetstagarrepresentation i centralkassa måste presumera avkall på föreningslagens krav på medlemskap. Redan en i 26 § JkL enligt utredningens förslag medgiven möjlighet för befattningshavare att vara styrelseledamot och intentionerna bakom en sådan lagbestämmelse synes vara i sig ägnat att upphäva föreningslagen i förevarande avseende, eftersom en praktisering av bestämmelsen eljest inte vore möjlig. Ett tillägg av innebörd att kravet i 22 § EFL på medlemskap skall gälla varken VD eller annan befattningshavare som ingår i styrelsen kunde vara ett naturligt fullföljande av bestämmelsen. Ett sådant tillägg är dock inte erforderligt, om det förutsättes att centralkassa med tillämp-

ning av undantagsbestämmelsen i 22 § EFL i sina stadgar för fall som här avses inrymmer föreskrift om att annan än medlem i centralkassan får vara ledamot av kassans styrelse.

Huruvida en styrelses sammansättning står i överensstämmelse med de här föreslagna reglerna om viss proportion mellan antalet befattningshavare i styrelsen och hela antalet ledamöter bör intill nästa bolagsstämma (motsvarande) bedömas med utgångspunkt från de förhållanden på vilka styrelsens sammansättning i detta avseende senast grundats. Om vakans efter avgången styrelseledamot får bestå till nästa ordinarie bolagsstämma (motsvarande) behöver alltså detta inte innebära att förutsättningarna för befattningshavares ledamotskap rubbas.

De föreslagna reglerna ger inte utrymme för ett bestämt antal arbetstagarledamöter. Den grundläggande konstruktionen innebär att utrymmet varierar med styrelsernas storlek och omfattningen av representation av andra befattningshavare än av de anställda utsedda. Utredningens bedömning av möjligheterna att med föreslagna bestämmelser uppnå de erforderliga marginalerna utgår från förhållanden som är föränderliga. Bolagsstämma (motsvarande) kan ändra antalet styrelseledamöter och antalet stämme- eller huvudmannavalda befattningshavare på ett sätt som påverkar förutsättningarna för representation av anställda.

Enligt vad utredningen kommit fram till bör det emellertid i samtliga banker och centralkassor samt i det övervägande antalet sparbanker finnas marginaler för minst två arbetstagarledamöter. En tillämpning av bestämmelserna på sådant sätt att hinder i lag skulle kunna åberopas mot en arbetstagarrepresentation av denna omfattning bör enligt utredningens uppfattning vara utesluten. Möjligheten att så jämka styrelsens sammansättning att det erforderliga utrymmet uppstår kan och bör vid behov utnyttjas.

I de minsta sparbanksstyrelserna är det dock inte utan att antalet ledamöter ökas relativt kraftigt möjligt att få plats för två befattningshavare utöver sparbankens cheftjänsteman (se tabellen, sid. 27). Här synes det därför inte möjligt att flera än en arbetstagarledamot ingår i styrelsen, om inte antalet huvudmannavalda ledamöter ökas. Basen för en arbetstagarledamots mandat är i dessa sparbanker relativt sett mycket liten.

Utredningen har inte varit främmande för tanken att styrel-
serepresentation av bankanställda skulle ställas utanför
inte bara det lagstadgade antalet ledamöter utan även de
särskilda regler som i vissa fall begränsar möjligheterna
för befattningshavare att vara styrelseledamöter. Natur-
ligtvis skulle det med hänsyn till det läge i vilket frå-
gan om styrelserepresentation för bankanställda befinner
sig kunna vara en smidig lösning att helt enkelt.

bestämna att styrelseledamöter som företräder de anställda
inte skall beaktas vare sig det gäller antalet ledamöter
i styrelserna eller proportionen mellan styrelseledamöter
som är befattningshavare och hela antalet ledamöter.

I motionen 1971:435 om representation för de anställda i
bankernas styrelser framhålles att de representanter som
utses av den fackliga organisationen skulle väljas av helt
andra skäl än dem vilka de som ursprungligen skrev bankla-
gen hade i åtanke vid införandet av begränsningsregeln för
befattningshavares tillträde till styrelsen och att de an-
ställdas representanter därför borde frånräknas vid utform-
ningen av denna regel.

Den ifrågavarande regeln synes ha tillkommit med tanke
främst på sådana ledande befattningshavare som under sty-
relsen har ett mera direkt och påtagligt ansvar för insti-
tutets skötsel. Hittills torde också med något undantag en-
dast befattningshavare i dylik ställning ha varit ledamot
av banks styrelse. Motivet att styrelsens kontrollfunktion
skulle kunna åsidosättas om för många befattningshavare

ingår i styrelsen torde inte framträda lika starkt i fråga om befattningshavare som företräder de anställda och som utses av den fackliga organisationen. Dessa ledamöter torde inte få förutsättas komma ur den krets av personer med inflytande och ansvar mot vilken styrelsens kontrollerande funktion i första hand är riktad. Emellertid är organisationen i ett bankinstitut så uppbyggd att beslut och dispositioner på direktionsnivå eller motsvarande ofta bygger på handläggning och beredning på lägre nivåer, dit ett visst ansvar kan ledas tillbaka. Vidare åvilar ansvaret för den interna kontrollen hos instituten inte sällan personer i den bredare gruppen av befattningshavare. Man torde alltså inte när det gäller motiven för den här ifrågavarande bestämmelsen kunna göra strikt åtskillnad mellan å ena sidan befattningshavare som utses till styrelseledamot av de anställda och å andra sidan befattningshavare som av bolagsstämman (motsvarande) utses till styrelseledamot. Möjlighet att göra en sådan gränsdragning mellan befattningshavare av det ena och det andra slaget skulle förmodligen kräva att särskilda hänsyn togs vid nomineringen av arbetstagarledamöter, vilket skulle begränsa urvalsmöjligheterna på ett sätt som i och för sig inte är önskvärt för någondera parten.

Den lagfästa rätten för de anställda i vissa aktiebolag och ekonomiska föreningar att utse styrelseledamöter avser två ledamöter (prop. 1972:116). Hinder möter dock inte för bolagsstämma eller föreningsstämma att besluta att de anställda även i bolag och föreningar, som ej omfattas av

den lagfästa rätten, skall kunna utse styrelseledamöter eller att de anställda skall kunna utse flera än två ledamöter. Någon legal begränsning i nämnda avseende finns alltså inte inom lagens tillämpningsområde.

Förhållandena i bankinstitutet är emellertid annorlunda, vilket kommit till uttryck i bestämmelser i banklagstiftningen, vilka inte återfinns i lagstiftningen för de förut avsedda rättssubjekten. Utredningen har inte - vilket även förut antytts - sett som sin uppgift att ompröva motiven för dessa skillnader i lagstiftningen utan har utgått från banklagstiftningens grundläggande kriterier.

I utredningsdirektivets framhålls att en rimlig sammanjämkning bör ske mellan å ena sidan intresset av att bankstyrelserna inte blir för stora och innehåller för många anställda i den egna banken och å andra sidan det berättigade intresset från de bankanställda att utan hinder i lag kunna bli representerade i bankinstitutets styrelser. Förestående förslag begränsar i en omfattning som avses medge sådan representation befattningshavares tillträde till styrelsen för det egna institutet och sätter samtidigt indirekt en gräns för det totala antalet ledamöter.

Skulle det på längre sikt visa sig att banklagstiftningen inte ger det erforderliga utrymmet för representation av anställda, synes frågan om viss revidering av banklagstiftningen få återupptas.

5.1 Gällande bestämmelser

För bank gäller enligt 71 § BL att andra styrelseledamöter än de offentliga skall väljas på bolagsstämma såvida inte enligt bestämmelser som intagits i bolagsordningen ledamöter får utses i annan ordning.

I fråga om mandattid gäller oavsett hur ledamot utses bestämmelsen i 73 § första stycket. I paragrafens andra stycke lämnas föreskrift om förfarande då ledamot som är vald på bolagsstämma avgår. Beträffande ledamot tillsatt i annan ordning lämnas icke föreskrift i nämnda avseende.

Sparbanks styrelse skall enligt 36 § SpL utses av huvudmännen. Beträffande mandattid gäller bestämmelse i 38 §.

Centralkassas styrelse väljes enligt 26 § JkL på kassans stämma. VD skall dock ingå i styrelsen även om han icke utses bland de stämموvalda ledamöterna. Om mandattid för styrelseledamot gäller vad därom föreskrivs i 21 § tredje stycket EFL. I fjärde stycket samma paragraf föreskrivs hur det skall förfaras då ledamot vald på föreningsstämma avgår.

Beträffande bank föreligger alltså inget hinder mot att styrelseledamot utses i annan ordning än genom val på bolagsstämma - t.ex. av facklig organisation - om bestämmelser härom intagits i bolagsordningen. Enligt kapitel 2 bör bestämmelserna i 5 § BL om vad bolagsordningen skall ange gälla även styrelseledamot som företräder de anställda. Från denna utgångspunkt erfordras såvitt gäller tillsättande av dylik ledamot inte ändring av 71 § BL.

Mandattiden för ledamot som företräder de anställda har av utredningen ansetts inte böra bindas vid bestämmelsen i 73 § första stycket. Visserligen måste det anses vara lämpligt i normalfallen att tillämpa samma mandattid som för övriga ledamöter, men utredningen har ändå velat lämna frågan öppen om för vilken tid ledamot skall utses av de anställda. - Lagen om styrelserepresentation för de anställda i aktiebolag och ekonomiska föreningar (SFS 1972:829) föreskriver i 11 § att tiden för arbetstagarledamots uppdrag skall bestämmas av den som utser honom.

Det enklaste sättet att nå det här avsedda syftet synes vara att efter mönster i 77 § aktiebolagslagen begränsa tillämpningen av 73 § första stycket BL till styrelseledamot, som väljes på bolagsstämma. Därmed skulle även annan icke stämmevald styrelseledamot än arbetstagarledamot ställas utanför bestämmelsens tillämpning, t.ex. ledamot som utses av Kungl. Maj:t. Så långt utredningen kan bedöma

behöver detta inte innebära några olägenheter i praktiken. Det förtjänar nämnas att enligt 4 § lagen om offentliga styrelseledamöter i vissa aktiebolag och stiftelser (SFS 1972:827) offentlig styrelseledamot utses för tid som bestämmes av Kungl. Maj:t. Vad gäller åtgärder i fall som avses i 73 § andra stycket BL synes ändring av vad i nämnda lagrum föreskrives inte erforderlig. Jfr 77 § femte stycket aktiebolagslagen. Det torde få anses ligga i sakens natur att styrelsen i det fall den avgångne ledamoten inte utsetts av stämman har att föranstalta om åtgärder, som är lämpliga med hänsyn till det sätt på vilket vederbörande ledamot skall utses.

I sparbank föreligger med nuvarande bestämmelser hinder mot att styrelseledamot utses av annan än huvudmännen. Detta hinder bör enligt utredningens mening undanröjas genom tillägg till 36 § SpL av innebörd att enligt bestämmelser som intagits i sparbanks reglemente en eller flera ledamöter får tillsättas i annan ordning än av huvudmännen. Därmed uppnås i princip överensstämmelse med 71 § BL.

I konsekvens med vad som enligt 73 § första stycket BL skulle gälla för banker bör bestämmelsen om mandattid i 38 § första stycket SpL avse styrelseledamot som utses av huvudmännen. Möjlighet att skilja styrelseledamot från hans uppdrag, ehuru tiden för detta inte gått till ända, bör i överensstämmelse med banklagens föreskrift finnas för den som utsett vederbörande.

Bestämmelse motsvarande 73 § andra stycket BL finns för sparbank i 9 § SpK. För uppnående av likformighet bör sistnämnda paragraf avse styrelseledamot som utsetts av huvudmännen.

Centralkassas ledamöter skall enligt JkL väljas på kassans stämma fränsett VD som är självskriven styrelseledamot men kan utses utanför styrelsens krets. Det har syntts utredningen lämpligt att följa samma teknik som för banker och sparbanker och sålunda i 26 § JkL göra ett tillägg av den innebörden att enligt bestämmelser som intagits i kassans stadgar en eller flera av styrelsens ledamöter får tillsättas i annan ordning än genom val av stämman.

Mandattiden för ledamot av centralkassas styrelse är inte reglerad i JkL. I förevarande avseende gäller 21 § EFL, vilken har tillämpning på styrelseledamöter över huvud. För att uppnå likformighet härvidlag med banker och sparbanker kan inte lämpligen ifrågasättas att föreningslagen skall ändras. Enligt utredningens uppfattning bör i stället i jordbrukskasselagen intagas föreskrift om att styrelseledamot som ej väljes på kassans stämma skall utses för tid som bestämmes av den som tillsätter honom.

6.1 Gällande bestämmelser

80 § BL, 40 § SpL och 27 § EFL innehåller bl.a. bestämmelser om att styrelseledamot inte får handlägga eller delta i behandlingen av fråga som rör avtal mellan institutet/föreningen och honom eller tredje man i vilken han äger ett väsentligt intresse som kan vara stridande mot institutets/föreningens. 40 § SpL kompletteras av 43 § tredje stycket samma lag.

Vidare finns bestämmelser om kreditjäv i 61 § BL och 30 § SpL ävensom i 38 § JkL vissa bestämmelser om kredit till styrelseledamot i kreditkassa.

6.2 Utredningen

I 80 § BL och 40 § SpL bör göras tillägg av innebörd att arbetstagarledamot inte får delta i behandlingen av fråga rörande stridsåtgärd, förhandling med arbetstagarorganisation om slutande av kollektivavtal eller rörande uppsägning av dylikt avtal. Jfr 12 § den särskilda lagen om styrelserrepresentation för anställda (SFS 1972:829).

Motsvarande stadgande kan vad gäller centralkassa inte lämpligen införas genom tillägg till 27 § EFL bl.a. därför att nyssnämnda särskilda lag om styrelserrepresentation i berörda avseende gäller inom föreningslagens tillämpningsområde. I stället föreslås införande i JkL av en

bestämmelse av samma innehåll som föreslagna tillägg till 80 § BL och 40 § SpL.

I fråga om kreditjävsbestämmelserna och bestämmelserna i 38 § JkL synes ändringar eller tillägg inte påkallade.

7.1 Banklagen

71 §

Möjligheten enligt första stycket att på grund av bestämmelser intagna i bolagsordningen tillsätta ledamöter i annan ordning har tillämpning på arbetstagarledamot. Därvid förutsättes att 5 § bibehålles vid nuvarande lydelse.

Med de anställdas fackliga organisation bör förstås den eller de organisationer eller avdelningar av dessa på vilka det kan ankomma att utse arbetstagarledamot.

72 §

Nuvarande bestämmelse att hänsyn ej skall tas till offentliga ledamöter vid beräkning av det högsta antal befattningshavare i banken som får vara styrelseledamöter har utgått av skäl som redovisats i 4.2. Beräkningen av hur många befattningshavare i bank som får ingå i dess styrelse sker med utgångspunkt från hela antalet ledamöter.

73 §

Bestämmelsen i första stycket om mandattid kommer med den föreslagna ändringen att gälla endast stämmevald ledamot. Det har ansetts böra ankomma på den som utser vederbörande att bestämma mandattiden för arbetstagarledamot. För

dylik ledamot uppnås överensstämmelse med 11 § lagen om styrelserrepresentation för de anställda i aktiebolag och ekonomiska föreningar och för offentlig ledamot med 4 § lagen om offentliga styrelseledamöter i vissa aktiebolag och stiftelser.

Paragrafens andra stycke överensstämmer med nuvarande lydelse och med 77 § femte stycket aktiebolagslagen. Det bör åvila styrelsen att ofördröjligen föranstalta om att ny ledamot blir tillsatt även i det fall att den avgångne ledamoten inte varit stämموald.

80 §

Tillägget i andra stycket motsvarar 12 § i den särskilda lagen om styrelserrepresentation för anställda.

7.2 Sparbankslagen

36 §

Med ändringen i första stycket har uppnåtts överensstämmelse i princip med 71 § BL i fråga om möjligheten för de anställda att utse styrelseledamöter. Samtidigt förutsätts att 1 § SpK om vad reglementet skall ange får tillämpning även på arbetstagarledamot. Enligt föreslaget tillägg till 1 § SpK skall reglementet även ange hur ledamot som inte väljes av huvudmännen skall tillsättas.

37 §

Andra stycket begränsar möjligheten för befattningshavare

att ingå i styrelsen för sparbank, i vilken han är anställd, enligt grunder som föreslås och i princip nu gäller beträffande bank. Jfr 72 § BL.

38 §

Bestämmelsen om mandattid i första stycket får med föreslagen ändring tillämpning endast på ledamot som utses av huvudmännen. Jfr 73 § BL.

Mandattidens längsta utsträckning har minskats från fjärde till tredje räkenskapsåret efter det år valet sker. Därmed har tidigare samstämmighet i viss mån mellan mandattiden för huvudman och huvudmannavald styrelseledamot återställts. Jfr 14 § SpL, ändrad med ikraftträdande 1.1.1971.

Att ledamot skall kunna skiljas från sitt uppdrag genom beslut av den som tillsatt honom, oaktat mandattiden inte gått till ända, är att se som en följdändring. Jfr 73 § första stycket BL.

Bestämmelse motsvarande 73 § andra stycket BL finns för sparbank i 9 § SpK. Denna bestämmelse föreslås ändrad till att avse styrelseledamot, som utsetts av huvudmännen. Såsom framhållits beträffande banker - jfr nyssnämnda lagrum - bör styrelsen ofördröjligen föranstalta om att ersättare blir utsedd även för avgången ledamot som inte valts av huvudmännen.

40 §

Andra stycket, jfr 80 § BL.

7.3 Jordbrukskasselagen

26 §

Genom det nya första stycket gör jordbrukskasselagen det möjligt att ledamot utses på annat sätt än av stämman; principen är densamma som banklagens och sparbankslagens. Stadgandet står också i överensstämmelse med 21 § EFL. Bestämmelsen i 6 § EFL om vad stadgarna skall innehålla förutsättes beträffande jordbrukets kreditkassor gälla även arbetstagarledamot.

Beträffande andra stycket; jfr 71 § BL.

I fråga om antalet befattningshavare som får ingå i centralkassas styrelse betraktas centralkassa med anslutna jordbrukskassor såsom en enhet. Befattningshavare i ansluten jordbrukskassa behandlas inte längre exklusivt. Begränsningsregeln följer principen i banklagen och sparbankslagen. Jfr 72 § BL.

Det förutsättes att i stadgarna intages bestämmelse om att för de här avsedda fallen annan än medlem i föreningen får vara styrelseledamot (jfr 22 § EFL).

Stadgandet att mandattiden för icke stämmevald ledamot bestämmas av den som tillsätter honom har särskilt införts för att uppnå likformighet med 73 § BL och 38 § SpL. Med hänvisning till 21 § fjärde stycket EFL framhålles att cen-

tralkassas styrelse bör ofördröjligen föranstalta om tillsättande av ny ledamot även för det fall att den avgångne ledamoten inte varit utsedd av stämman. Bestämmelsen om mandattiden bör kunna tillämpas även för kasserörelsens riksorganisation och i förekommande fall för jordbrukskassa.

26 a §

Paragrafen innebär för centralkassa tillägg till 27 § EFL och motsvarar vad som föreslås i 80 § BL och 40 § SpL. Paragrafen bör i förekommande fall ha tillämpning även på riksorganisationen och jordbrukskassa.

För bankinstituten gällande lagstiftning utgör eller kan utgöra hinder mot att ledamöter i institutens styrelser utses av de anställda. Banklagens och jordbrukskasselagens bestämmelser om högsta antal styrelseledamöter - i bankaktiebolag högst 18 exklusive offentliga ledamöter och i centralkassa högst 9 ledamöter eller 10 om verkställande direktören utses utanför styrelsesekretsen - kan vara ett sådant hinder. De föreskrifter i samma lagar som begränsar befattningshavares tillträde till styrelsen i institut, där han är anställd, kan vara ett annat hinder, eftersom det förutsättes att arbetstagarledamot normalt kommer att utses bland de i institutet anställda befattningshavarna. I bank får högst en befattningshavare för varje påbörjat femtal av hela antalet ledamöter, exklusive de offentliga, ingå i styrelsen. För centralkassa gäller att högst en eller, om antalet styrelseledamöter överstiger fem, högst två^{får}/vara befattningshavare i jordbrukskassa, som är ansluten till centralkassan. Huruvida de här angivna bestämmelserna i praktiken utgör hinder eller ej mot representation från anställda beror på i vilken grad den lagstadgade ramen i det ena och/eller andra avseendet utnyttjas och på möjligheten till omfördelning av styrelsemandaten i förekommande fall. Utredningen har kommit fram till att reella hinder såvitt gäller banker och centralkassor måste anses föreligga i vissa fall.

För sparbankerna saknas i lag hinder av förut angivet slag.

Ett reellt hinder mot styrelseledamöter utsedda av de anställda föreligger emellertid genom sparbankslagens bestämmelse att styrelseledamöterna skall utses av huvudmännen. Jordbrukskasselagens föreskrift att centralkassas styrelse - frånsett verkställande direktören - skall utses av stämman utgör för centralkassa ett liknande hinder. Banklagen öppnar emellertid en möjlighet att ledamöter utses i annan ordning än av stämman, förutsatt att bestämmelser härom finns i bolagsordningen.

Föreningsrättens principiella förbud mot att annan än medlem är styrelseledamot gäller även jordbrukets kreditkassor men föreningsstadgarna kan dispensera härifrån.

För att lagstiftningen inte skall utgöra eller behöva utgöra hinder mot att styrelseledamöter utses av de anställda föreslår utredningen de nedan angivna lagändringarna. En utgångspunkt har därvid varit att förutsättningar för styrelserepresentation från de anställda skall vara så långt möjligt likartade i de här ifrågavarande instituten.

1. Vid tillämpningen av banklagens och jordbrukskasselagens bestämmelser om antal ledamöter i styrelse för bank resp. centralkassa skall hänsyn ej tagas till ledamot som utsetts av anställda i institutet eller av facklig organisation för dem. - Liknande föreskrift i sparbankslagen erfordras icke.

2. Möjligheten enligt banklagen för befattningshavare att vara styrelseledamot i den egna banken vidgas från högst en för varje påbörjat femtal till högst en för varje påbörjat fyrtal, varjämte föreslås borttagande av bestämmelsen att hänsyn ej skall tagas till offentlig ledamot vid beräkning av hur många befattningshavare som högst får ingå i styrelsen.

En på fyra-regeln föreslås av uniformitetsskäl införd även i sparbankslagen.

Nuvarande bestämmelse i jordbrukskasselagen om begränsning av befattningshavares möjlighet att vara ledamot i centralkassas styrelse ändras till att avse befattningshavare inom centralkassas hela verksamhetsområde. På grund av de speciella förhållandena (relativt små styrelser och bibehållen möjlighet för jordbrukskassaföreståndare att vara ledamot) föreslås att av styrelseledamöterna högst en för varje påbörjat tre-tal får vara befattningshavare i centralkassan eller i jordbrukskassa, som är ansluten till denna. Det har ansetts naturligt att betrakta centralkassas verksamhetsområde som en enhet från personalrepresentationssynpunkt. Detta utesluter inte **möjligheten av representation för anställda i jordbrukskassas styrelse. Reella hinder i lag mot dylik representation finns inte.**

3. Efter mönster i banklagen införes i sparbankslagen och jordbrukskasselagen såvitt gäller centralkassa bestämmelsen att styrelseledamot enligt föreskrift i reglemente respektive stadgar får utses i annan ordning än av huvudmännen respektive stämman.

I övrigt föreslås bl.a. att mandattiden för ledamot som utses i annan ordning än av bolagsstämma, huvudmän respektive föreningsstämma skall bestämmas av den som utser ledamoten och att jäv skall föreligga för arbetstagarledamot när fråga är om fackliga stridsåtgärder och om kollektivavtal.

Kurt Wulffs reservation

Såsom en av de vägledande synpunkterna för utredningen vid utformandet av dess förslag har i direktiven framhållits, att bankstyrelserna icke bör bli för stora. I det nu framlagda förslaget har emellertid, såvitt gäller bankaktiebolagen och sparbankerna, denna synpunkt enligt min mening icke tillräckligt beaktats och jag kan därför på denna punkt icke ansluta mig till detsamma. Genom bestämmelsen att arbetstagarledamot icke skall tagas i beräkning vid tillämpningen av banklagens regel om högsta tillåtna antal ledamöter i styrelsen, har möjliggjorts en utvidgning av totala antalet ledamöter utöver vad som är förenligt, enligt min mening, med kravet på effektivitet i arbetet. Redan det i gällande banklag fastställda maximiantalet - 18 - är ur denna synpunkt högt och har på sin tid tillkommit som en eftergift åt en enda banks speciella organisation. Läger man här till antalet offentligt utsedda ledamöter - i något fall 5 - och jämväl beaktar bankernas praxis att till styrelsesammanträdena inkalla också suppleanterna, får man bilden av församlingar som teoretiskt kan bestå av inemot 50 personer och som även i praktiken torde bli så stora, att de får svårt att arbeta effektivt. Att ytterligare utöka sådana församlingar med ett antal ledamöter borde icke ifrågakomma. Den omständigheten, att nu en ny grupp intressenter träder fram med anspråk på att bli representerade i ledningen för bankerna kan i och för sig icke utgöra anledning att åsidosätta effektivitetssynpunkterna. Fastmera kan med fog göras gällande, att om man nu i banker liksom inom andra delar av näringslivet inför styrelserepresentation för de anställda, det är av vikt att dessas inflytande på ledningen blir reellt och icke tunnast ut genom att styrelserna blir oformligt stora och beslutsfunktionerna därför i praktiken överförda till underställda instanser.

Såsom framgår av det framlagda materialet medger den i gällande banklag förefintliga maximiregeln - utom i ett enda fall - gott utrymme för arbetstagarledamöter vid sidan av de av bolagsstämman valda ledamöterna. Visserligen erfordras i några fall ändring av de i bolagsordningarna angivna maximitalen. Olägenheten härav är emellertid ringa eller ingen, då ju bolagsordningarna även av annan anledning måste ändras i föreva-

Rättelselapp

Sid. 19 rad 5

I meningen Nämnda utredningar etc. ändras än till av

rande sammanhang och därvid de nya gränserna kan så anpassas efter de nya huvudmannaförhållandena, att ändring i framtiden av bolagsordningarna av förevarande anledning icke behöver ske eller bli en i varje fall sällan förekommande företeelse. I det berörda undantagsfallet har det medgivna utrymmet för bolagsstämموvalda ledamöter visserligen redan till fullo tagits i anspråk och tillkomsten av arbetstagarledamöter måste därför, om de skall tagas i beräkning vid tillämpning av maximiregeln, få till följd någon minskning av den förra kategorin. Men detta är endast en konsekvens av de ändrade huvudmannaförhållandena, vilken bör tas i effektivitetens intresse; begränsningen av bolagsstämmans valmöjlighet torde väl uppvägas av den breddning av rekryteringsbasen för styrelsen, som man avser att vinna med en representation för de anställda.

Enligt min mening bör alltså arbetstagarledamöterna inräknas i det antal ledamöter, som enligt banklagen högst får finnas. Som erfarenheten visat kan det emellertid någon gång uppkomma en situation, då det kan te sig försvarligt att gå utöver det fastställda maximitalet. Det har sålunda vid fusionstillfällena visat sig vara en belastning att behöva hastigt begränsa den krets av personer, som intagit en ledande ställning i de av fusionen berörda företagen, och att fusionstanken främjats av en temporär utvidgning av antalet styrelseledamöter i det genom fusionen bildade institutet. Med tanke främst på denna situation bör finnas en rätt för Kungl Maj:t att dispensera från normalregeln.

Vad ovan sagts om affärsbankerna har i stort sett tillämpning även på sparbankerna och jordbrukets kreditkassor. I konsekvens härmed bör för sparbankernas del införas en legal begränsning av antalet styrelseledamöter motsvarande den som gäller för affärsbankerna. Någon anledning att sätta maximitalet lägre för sparbankerna än det i banklagen angivna finns inte, då bland dem finns även mycket stora enheter med vidsträckt verksamhetsområden. Vad beträffar centralkassorna finns med gällande begränsningsregel icke tillräckligt utrymme för arbetstagarledamöter, om dessa skall inräknas vid regelns tillämpning. Det fastställda maximitalet bör därför höjas. Då centralkassorna numera är betydande institutioner, som ifråga om in- och utlåningsvolym och verksamhetsområdenas utsträckning väl motsvarar provinsbankerna, torde en höjning av maximitalet till 15 icke

föranleda betänkligheter ur effektivitetssynpunkt; i fall då person utanför styrelsen utses till verkställande direktör kan, eftersom denne automatiskt ingår i styrelsen, antalet ledamöter uppgå till högst 16.

Ett med beaktande av ovannämnda synpunkter utarbetat lagförslag bifogas.

1973-02-14

Förslag till

Lag om ändring i lagen (1955:183) om bankrörelse

Härigenom förordnas att 71-73 och 80 §§ lagen (1955:183) om bankrörelse, skall ha nedan angivna lydelse.

71 §

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

För bankaktiebolag - - - - - i annan ordning

Konungen äger, där särskilda skäl finns för det, medgiva att styrelseledamöter som avses i första stycket andra punkten utses till högre antal än aderton. I sådant fall får det i samma stycke angivna högsta antalet ledamöter överskridas.

Styrelsen skall - - - - - är stadgat.

72 §

Styrelseledamöterna skola - - - - - svenska medborgare.

Av styrelseledamöterna må icke flera än en för varje påbörjat femtal vara befattningshavare i banken.

Av styrelseledamöterna får icke flera än en för varje påbörjat fyrtal vara befattningshavare i banken.

Vid beräkning av det högsta antal styrelseledamöter som enligt andra stycket får vara befattningshavare i banken skall hänsyn ej tagas till offentlig styrelseledamot.

(utgår)

73 §

Styrelseledamot skall
utses för tid - - -
den som tillsatt honom.

Styrelseledamot, som väljes
på bolagsstämma, skall utses för
tid - - - den som tillsatt honom.

Om styrelseledamot - - - - - ej understiger fem.

80 §

Ledamot av styrelsen - - - - - eller tredje man.

Styrelseledamot som utsetts av
anställda i bankaktiebolaget eller
av facklig organisation för dem
(arbetstagarledamot) får ej hand-
lägga fråga rörande facklig strids-
åtgärd, förhandling med arbetsta-
garorganisation om slutande av kol-
lektivavtal eller rörande uppsäg-
ning av kollektivavtal.

Förslag till

Lag om ändring i lagen (1955:416) om sparbank

Härigenom förordnas att 36-38 och 40 §§ lagen (1955:416) om sparbanker skall ha nedan angivna lydelse.

Nuvarande lydelse

36 §

För sparbank skall finnas en av huvudmännen utsedd styrelse bestående av minst fem ledamöter.

Föreslagen lydelse

För sparbank skall finnas en styrelse bestående av minst fem och högst aderton ledamöter. Konungen äger medgiva högre antal, om särskilda skäl föreligger. Styrelsen utses av huvudmännen; dock får enligt bestämmelser, som intagits i reglementet, en eller flera av styrelsens ledamöter utses i annan ordning.

Styrelsen skall - - - - - sparbankens verksamhet.

Vad i denna lag - - - - - styrelsesuppleant.

37 §

Styrelseledamot skall - - - - - sparbankens verksamhetsområde.

Av styrelseledamöterna får icke flera än en för varje påbörjat fyrtal vara befattningshavare i sparbanken. Verkställande direktör eller annan befattningshavare i sparbanken får icke vara ordförande i styrelsen.

Nuvarande lydelse

Styrelseledamot må ej den
vara som är

1. tjänsteman i sparbanken,
där ej reglementet innehåller
uttryckligt medgivande härtill,
vilket medgivande dock icke må
gälla styrelsens ordförande,

2. styrelseledamot eller
tjänsteman i annan sparbank, el-
ler

3. tjänsteman i annat bank-
aktiebolag än Sparbankernas bank-
aktiebolag eller i hypoteks-
förening eller kassa för jordbruks-
kredit.

Av styrelseledamöterna må
- - - - - än Sparbankernas bank-
aktiebolag - - - - - för
jordbrukskredit.

Styrelseledamot skall - -
- - - äga rum under fjärde räken-
skapsåret efter det år, då valet
sker.

Styrelseledamot må - - - -
genom beslut av huvudmännen
skiljas från uppdraget

Föreslagen lydelse

Styrelseledamot får ej den
vara som är

1. styrelseledamot eller be-
fattningshavare i annan sparbank,
eller

2. befattningshavare i annat
bankaktiebolag än Sparbankernas Bank
Aktiebolag eller i hypoteksförening
eller kassa för jordbrukskredit.

Av styrelseledamöterna får - -
- - - - - än Sparbankernas Bank Aktie-
bolag - - - - - för jordbrukskredit.

38 §

Styrelseledamot, som utses av
huvudmännen, skall - - - - - äga
rum under tredje räkenskapsåret
efter det år, då valet sker.

Styrelseledamot får - - - -
genom beslut av den som utsett ho-
nom skiljas från uppdraget

40 §

Styrelseledamot eller - - - - - eller tredje man.

Styrelseledamot, som utsetts
av anställda i sparbanken eller av

facklig organisation för dem (arbets-
tagarledamot), får ej handlägga frå-
ga rörande facklig stridsåtgärd, för-
handling med arbetstagarorganisation
om slutande av kollektivavtal eller
rörande uppsägning av kollektivav-
tal.

Förslag till

Kungl. kungörelse om ändring i Kungl. kungörelsen (1955:422) om
sparbanker

Härigenom förordnas att 1 och 9 §§ kungörelsen (1955:422) om
sparbanker skall ha nedan angivna lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

1 §

9. antalet styrelseledamö-
ter och suppleanter för dem, tid
för vilken de skola väljas, huru
ordförande i styrelsen skall ut-
ses samt styrelsens åligganden;

9. antalet styrelseledamöter
och suppleanter för dem, tid för
vilken de skola väljas, huru sty-
relseledamot och styrelsesuppleant
skall utses, där valet ej ankom-
mer på huvudmännen, huru ordfö-
rande i styrelsen skall utses samt
styrelsens åligganden;

9 §

Om styrelseledamot entledi-
gas - - - - - ej understiger
fem.

Om styrelseledamot, som utsetts
av huvudmännen, entledigas - - - -
- - ej understiger fem.

Förslag till

Lag om ändring i lagen (1956:216) om jordbrukskassarörelsen

Härigenom förordnas att 26 § lagen (1956:216) om jordbrukskassarörelsen, skall ha nedan angivna lydelse och

att i lagen skall införas en ny paragraf, 26 a §, av nedan angivna lydelse.

Nuvarande lydelse

Centralkassas styrelse skall - - - - ordförande i styrelsen.

26 §

Föreslagen lydelse

Centralkassas styrelse skall bestå av minst fem och högst femton ledamöter. Konungen äger medgiva högre antal, om särskilda skäl föreligger. Styrelsen utses genom val på kassans stämma; dock får enligt bestämmelser, som intagits i stadgarna, en eller flera av styrelsens ledamöter utses i annan ordning.

Styrelsen skall utse verkställande direktör att under dess inseende leda verksamheten. Utses annan än styrelseledamot till verkställande direktör skall denne ingå som ledamot i styrelsen. I dylikt fall får det högsta antal, vartill styrelseledamöterna eljest får uppgå, över- skridas med en. Styrelsen äger - - i styrelsen. Verkställande direktör eller annan befattningshavare i

Nuvarande lydelse

Av styrelseledamöterna må
högst en eller, om antalet sty-
relseledamöter överstiger fem,
högst två vara befattningshava-
re i jordbrukskassa, som är
ansluten till centralkassan.

Styrelsen åligger - - - - slag av ärende.

26 a §

Föreslagen lydelse

centralkassan eller i jordbruks-
kassa som är ansluten till denna
får icke vara ordförande i styrel-
sen.

Av styrelseledamöterna får
icke flera än en för varje påbör-
jat tretal vara befattningshavare
i centralkassan eller i jordbruks-
kassa, som är ansluten till denna.

Styrelseledamot, som ej väljes på
kassans stämma, utses för tid, som
bestämnes av den som tillsätter
honom.

Styrelseledamot, som utsetts av an-
ställda i centralkassan och jord-
brukskassor, som är anslutna till
denna, eller av facklig organisa-
tion för sådana anställda (arbets-
tagarledamot), får ej deltaga i
styrelsens behandling av fråga rör-
ande facklig stridsåtgärd, förhand-
ling med arbetstagarorganisation om
slutande av kollektivavtal eller
rörande uppsägning av kollektivav-
tal.

Utredningens syfte har varit att genomföra ändringar i gällande lagstiftning så att representation för de anställda kan komma till stånd. Avsikten måste därvid rimligen vara, att de anställda skall kunna utse sina representanter oberoende av om verkställande direktören eller annan befattningshavare i bankens ledning av bolagsstämma eller motsvarande organ utsetts till ledamot i styrelsen. Samma förutsättningar bör enligt vår uppfattning gälla inte enbart för affärsbanker utan även sparbanker och jordbrukskasserörelsens kreditkassor.

Av skäl som utredningen redovisat kan det finnas anledning till begränsningar i fråga om styrelsernas storlek. Detta får dock ej leda till att de anställdas möjlighet till styrelserepresentation blir beroende av styrelsernas faktiska storlek - även om maximiantalet ej utnyttjats - och antalet befattningshavare som ingår i styrelsen utan att vara utsedda av de anställda. Enligt vår uppfattning skall banklagstiftningen vara så utformad, att den ger utrymme för minst samma representation för de anställda i bankerna som lagen om styrelserepresentation för de anställda i aktiebolag och ekonomiska föreningar innebär.

Av här anförda skäl anser vi att de anställdas representanter ej bör omfattas av proportionalitetsregeln i banklagen resp. lagen om sparbanker och lagen om jordbrukskasserörelsen.

Uppgifter om bankernas styrelser och utrymmet för representation av befattningshavare.

Bank	Lägsta och högsta antal ledamöter enl bolagsordningen	Tillsatta exkl off ledamöter	Off ledamöter	Befhavare	Möjligt antal befhavare inom nuvarande antal ledamöter		Möjligt antal befhavare om 72 § andra stycket BL utgår	
					1 på 5	1 på 4	1 på 5	1 på 4
1	2	3	4	5	6	7	8	9
WB 20/4 71 ¹⁾	9/15	9	1	1	2	3	2	3
ÖB 31/8 72	5/15	10	1	1	2	3	3	3
GÖTAB 30/6 72	9/15	14	3	1	3	4	4	5
SUNDSV. B 28/4 72	8/12	8	1	1	2	2	2	3
SKARAB. B 12/4 72	9/12	9	1	1	2	3	2	3
UPL B 30/6 72	7/12	9	1	1	2	3	2	3
SHB 21/6 72	8/15	14	2	1	3	4	4	4
JÄMTL FOLKB 2/6 72	7/10	10	-	1	2	3	2	3
SKÅN B 11/4 72	5/18	11	1	1	3	3	3	3
KREDITB 28/4 72	6/15	15	-	2	3	4	3	4
BOHUSB 11/4 72	5/8	7	-	1	2	2	2	2
SPARB B 17/7 72	7/10	10	-	2	2	3	2	3
JORDBR B 8/6 71	7/11	10	-	1	2	3	2	3
SKAND								
ENSK B 29/6 72	9/18	18	5	2	4	5	5	6

1) Datum för senaste registrering hos bankinsp av styrelsens sammansättning

Kronologisk förteckning

1. Litteraturen i skolan. U.
 2. Högskolan. U.
 3. Högskolan. Sammanfattning. U.
 4. Fastighetstaxering. Fi.
 5. Museerna. U.
 6. Data och näringspolitik. I.
 7. Trygghet i anställningen. In.
 8. Radio i utveckling. U.
 9. Fortsatt uppsökande verksamhet för cirkelstudier inom vuxenutbildningen. U.
 10. Reklam III. Ställningstaganden och förslag. U. (Utkommer senare)
 11. Reklam IV. Reklamens kostnader och bestämningsfaktorer. U.
 12. Försöksverksamhet med yrkesteknisk högskoleutbildning. U. (Utkommer senare)
 13. Snyltningsbrott och sjukförsäkringsmissbruk. Ju.
 14. Mål och medel i skogspolitiken. Jo.
 15. Kommunal planering och detaljhandel. H.
 16. Samhället och filmen. Del 3. U.
 17. Teknisk översyn av studiemedelssystemet. U.
 18. Styrelserepresentation för bankanställda. Lagteknisk översyn. Fi.
-

Systematisk förteckning

Justitiedepartementet

Snyltningsbrott och sjukförsäkringsmissbruk. [13]

Finansdepartementet

Fastighetstaxering. [4]

Styrelserepresentation för bankanställda. Lagteknisk översyn. [18]

Utbildningsdepartementet

Litteraturen i skolan. Separat bilagedel 4 till litteraturutredningens huvudbetänkande. [1]

1968 års utbildningsutredning. 1. Högskolan [2]

2. Högskolan. Sammanfattning. [3] 3. Försöksverksamhet med yrkesteknisk högskoleutbildning. [12] (Utkommer senare)

Museerna. [5]

Radio i utveckling. [8]

Fortsatt uppsökande verksamhet för cirkelstudier inom vuxenutbildningen. [9]

Reklamutredningen. Reklam III. Ställningstaganden och förslag. [10] (Utkommer senare) Reklam IV. Reklamens kostnader och bestämningsfaktorer. [11]

Samhället och filmen. Del 3. [16]

Teknisk översyn av studiemedelssystemet. [17]

Jordbruksdepartementet

Mål och medel i skogspolitiken. [14]

Handelsdepartementet

Kommunal planering och detaljhandel. [15]

Inrikesdepartementet

Trygghet i anställningen. [7]

Industridepartementet

Data och näringspolitik. [6]

Anm. Siffrorna inom klammer betecknar utredningarnas nummer i den kronologiska förteckningen.

